

Två språkgrupper, olika förtroende?

– En jämförande analys av det generaliserade förtroendet hos den svensk- och finskspråkiga befolkningen i Finland

JESPER EKLUND
MARINA LINDELL

ABSTRAKT

Tillit till andra människor är grundläggande för den sociala sammanhållningen. Tidigare forskning har visat att etniska minoriteter ofta uppvisar lägre nivåer av generaliserat förtroende. Emellertid har den svenskspråkiga befolkningen i Finland framstått som en avvikelse från det förväntade mönstret, där forskning visat att denna grupp uppvisar högre nivåer av generaliserat förtroende jämfört med finskspråkiga. Vidare indikerar nyare studier att denna skillnad i generaliserat förtroende har minskat över tid. Denna artikel syftar till att undersöka och jämföra nivåerna av generaliserat förtroende mellan svenskspråkiga och finskspråkiga i Finland, samt att analysera hur socioekonomiska och kontextuella faktorer påverkar detta förtroende. Studien använder två datamaterial: Barometern (en online-panel för svenskspråkiga i Finland) och Medborgaropinion (en online-panel för finskspråkiga), vilka är representativa för dessa språkgrupper. Resultaten visar att finskspråkiga, i motsats till tidigare forskning, har ett högre generaliserat förtroende än svenskspråkiga. Variationerna inom båda grupperna förklaras av socioekonomiska faktorer som utbildning, ålder, inkomst, sysselsättning och kön, samt kontextuella faktorer som kommunens språkförhållande och urbaniseringsgrad. Dessa resultat kan ha betydande implikationer för förståelsen av samhällssammanhållning och kräver vidare studier för att utforska deras långsiktiga påverkan på det finländska samhället.

Nyckelord: Generaliserat förtroende, socialt förtroende, socialt kapital, språkgrupper

INTRODUKTION

Socialt förtroende innebär tillit till andra människor och är grundläggande för den sociala sammanhållningen och ett positivt samhällsklimat. Socialt förtroende kan delas upp i två typer: generaliserat förtroende, som innebär tillit till andra medlemmar i samhället, och partikulärt förtroende, vilket avser tillit till familj och nära vänner. Forskningen om dessa två typer av socialt förtroende har ökat markant under de senaste decennierna, vilket har bidragit till en bättre förståelse av fenomenet. Empirisk forskning har visat att generaliserat förtroende är avgörande för ett välfungerande samhälle genom att det bidrar till att hitta lösningar på sociala, ekonomiska och organisatoriska problem (Rothstein 1998; Rothstein och Uslaner 2005). På individuell nivå har det konstaterats att ett generaliserat förtroende positivt korrelerar med individuell livstillfredsställelse, lycka och optimism (Kawachi m.fl. 2008; Uslaner 2002).

Inom den empiriska forskningen har det lyfts fram att etnicitet är en av de mest grundläggande faktorerna för socialt förtroende (Smith 2010; Uslaner 2002). Forskning om generaliserat förtroende hos minoriteter har visat att etniska minoriteter tenderar att uppvisa lägre nivåer av generaliserat förtroende (Hwang 2018; Uslaner 2002). I Finland finns en svenskspråkig minoritet som uppfyller de fyra huvudsakliga kriterierna för etnicitet: självidentifikation, språk, social struktur och vidsträckt traditioner (Allardt och Starck 1981). Forskningen om generaliserat förtroende i Finland har delvis fokuserat på den svenskspråkiga befolkningsgruppen, främst på grund av Markku T. Hyppäs studier som belyser finlandssvenskarnas lyckligare och hälsosammare liv. Denna forskning bygger på antagandet att skillnaderna i livshälsa mellan språkgrupperna kan förklaras av att ”kustsvenskarna” kännetecknas av ett starkt civilsamhälle, ett välutvecklat socialt nätverk, hög samhörighet och ett stort förtroende för sina medmänniskor (Hyppä och Mäki 2001). Följaktligen har den svenskspråkiga befolkningsgruppen i Finland visat sig utgöra en anomali inom forskningen om generaliserat förtroende, då studier har påvisat att denna minoritet har ett högre generaliserat förtroende jämfört med majoritetsbefolkningen (dvs. finskspråkiga) (Surakka 2012).

En studie av Eklund (2022) indikerar emellertid att skillnaden i generaliserat förtroende mellan svensk- och finskspråkiga har minskat. Detta väcker frågor om huruvida den svenskspråkiga befolkningsgruppens mer utsatta position som nationell minoritet i Finland (Lindell 2021), i kombination med det svenska språkets minskande relevans i samhället (Sundback och Nyqvist 2010), har utgjort ett hinder för en ökning av deras generaliserade förtroende. Samtidigt tycks den finskspråkiga befolkningsgruppen ha närmat sig de svenskspråkigas nivå av generaliserat förtroende. De varierande resultaten från tidigare studier visar på behovet av systematiska och replikerbara studier som specifikt fokuserar på det generaliserade förtroendet hos både den svensk- och finskspråkiga befolkningsgruppen i Finland. Tidigare forskning som har identifierat skillnader i socialt kapital och förtroende mellan språkgrupperna har ofta begränsats till att undersöka svensk- och finskspråkiga individer som bor i samma regioner eller kommuner (Hyppä och Mäki 2001; Näsman m.fl. 2020; Surakka 2012). Även om det är viktigt att jämföra svensk- och finskspråkiga inom samma kommuner och regioner kan de sociala förhållandena inom analyskontexten få en inverkan på resultaten. I denna studie används två datamaterial som är representativa för den svensk- och finskspråkiga befolkningen i Finland. Utgående från tidigare forskning vet vi att socioekonomiska och kontextuella faktorer är av betydelse (Alesina

och Ferrara 2002), och båda dessa typer av faktorer undersöks empiriskt i denna studie. Den svenskspråkiga befolkningsgruppen i Finland utgör ett unikt fall eftersom den representerar en etablerad etnisk minoritet¹ som trots sin låga andel av befolkningen i Finland, åtnjuter en hög historisk, kulturell och socioekonomisk status (Liebkind 1995). Denna studie bidrar till forskningen om generaliserat förtroende i Finland och internationellt genom att fördjupa vår förståelse av generaliserat förtroende inom majoritets- och minoritetskontexter, med särskilt fokus på en etablerad etnisk minoritet.

Syftet med denna artikel är således att undersöka och jämföra nivån av generaliserat förtroende mellan svensk- och finskspråkiga i Finland, samt att analysera hur socioekonomiska och kontextuella faktorer påverkar generaliserat förtroende inom dessa grupper. För att uppnå detta syfte används enkätdata insamlat år 2023 från Barometern (en online-panel för svenskspråkiga i Finland) och Medborgaropinion (en online-panel för finskspråkiga i Finland). Resultaten visar, i motsats till tidigare forskning, att den finskspråkiga befolkningsgruppen har ett högre generaliserat förtroende jämfört med den svenskspråkiga befolkningsgruppen. Socioekonomiska faktorer som kön, ålder, utbildning, sysselsättning och inkomst förklarar variationen i generaliserat förtroende inom båda språkgrupperna. Kontextuella faktorer har däremot en större inverkan på generaliserat förtroende hos svenskspråkiga än hos finskspråkiga.

Artikeln är strukturerad enligt följande. Den teoretiska referensramen inleds med en genomgång av begreppet socialt förtroende, inklusive dess två typer – generaliserat och partikulärt förtroende. Därefter diskuteras den språkliga kontexten i Finland och hur detta kopplas till tidigare forskning om minoriteter, etnicitet och generaliserat förtroende. Vidare identifieras och diskuteras de faktorer som bidrar till skapandet av generaliserat förtroende, och hypoteser för studien formuleras. Därefter följer en redogörelse för det insamlade datamaterialet och den metodologiska ansatsen som använts i studien. Artikeln avslutas med en presentation av resultaten och dess implikationer, följt av övergripande slutsatser samt en diskussion om studiens begränsningar och förslag till framtida forskning.

SOCIALT FÖRTROENDE

Socialt förtroende ses i denna studie som en del av det mer omfattande begreppet socialt kapital. Inom forskningen är man överens om att socialt kapital utgörs av två beståndsdelar: formella eller informella nätverk, som utgör den strukturella beståndsdel, och socialt förtroende, som utgör den kognitiva beståndsdel (Bäck 2011). Det råder dock en viss oklarhet när det gäller att klargöra förhållandet mellan socialt förtroende och socialt kapital. En del forskare ser dessa som två separata fenomen som bör betraktas som sammankopplade och ömsesidigt förstärkande (Welch m.fl. 2005). Andra forskare ser socialt förtroende som den grundläggande byggstenen i socialt kapital. Rothstein (2003, 98) representerar det senare synsättet och resonerar på följande vis:

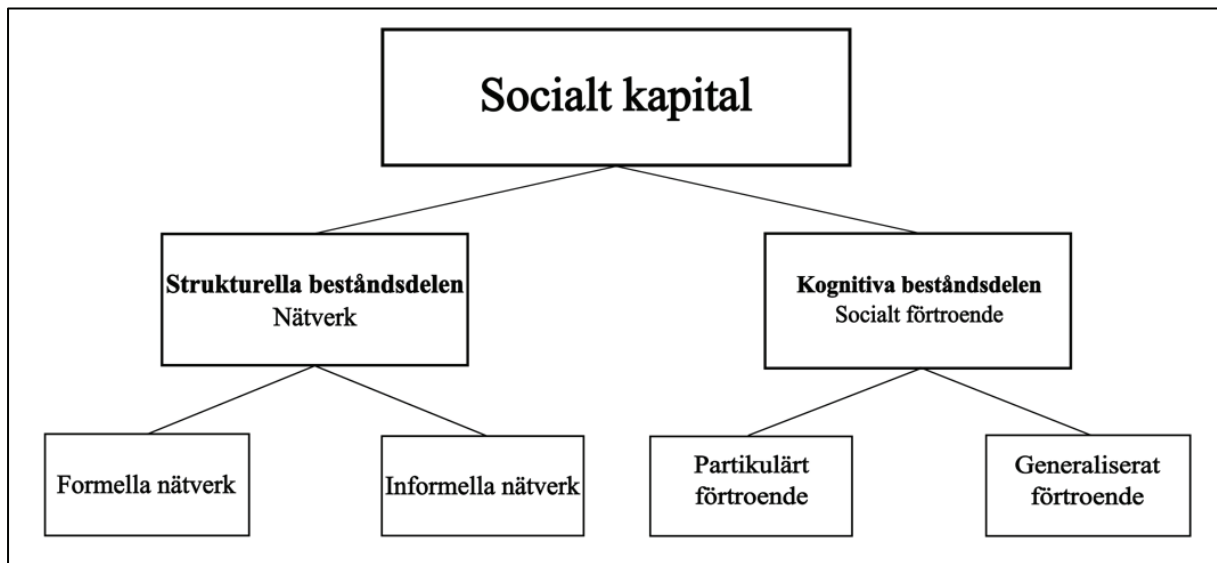
Att organisera ett nätverk eller en frivillig organisation för att åstadkomma något är i grunden i sig ett socialt dilemma. Det som skall åstadkommas är ofta av det slaget att alla som deltar kommer att tjäna på det under förutsättningen att (nästan) alla andra också ställer upp.

[...] Det innebär att det utan någon form av tillit deltagarna emellan är osannolikt att frivilliga organisationer alls kommer till stånd.

Användningen av dessa två begrepp som synonymer är delvis problematiskt för det försvårar diskussionen om vad som faktiskt skapar socialt kapital och socialt förtroende (Welch m.fl. 2005). Det råder ingen enighet om huruvida det är de sociala nätverken eller förtroendet som kommer först i en kausal mening, men den empiriska forskningen är överens om att ett ömsesidigt förtroende är fundamentalt för att nätverk ska fungera effektivt mellan människor. I denna artikel behandlas socialt förtroende som en kärnkomponent inom det övergripande begreppet socialt kapital. Figur 1 sammanfattar de olika dimensionerna av socialt kapital. Analysen är emellertid specifikt avgränsad till socialt förtroende, med särskilt fokus på generaliserat förtroende.

Förtroende är ett komplext och mångdimensionellt begrepp som omfattar politiskt, institutionellt och socialt förtroende. Socialt förtroende utgör en grundläggande aspekt för mellanmänsklig interaktion och fungerar som en mekanism genom vilken individer hanterar osäkerheter i sin sociala omgivning (Luhmann 1979). Begreppen förtroende, tillit och generaliserad mellanmänsklig tillit används synonymt för att beteckna människors kapacitet att förlita sig på sina medmänniskor. Vi utgår från definitionen av socialt förtroende som den presenteras av Näsman m.fl. (2020, 356), där de använder sig av Barbers (1983) och Yamagishi och Yamagishis (1994) perspektiv: ”Tillit kan beskrivas som socialt inlärd och socialt bekräftade förväntningar på en annan aktörs pålitlighet och är knutet till en känsla av förutsägbarhet och normalitet.” Socialt förtroende är således kopplat till förväntningar om att man kan lita på andra medmänniskor och grundar sig på individens egna erfarenheter av att andra människor är pålitliga (Näsman m.fl. 2020). Förtroende fungerar som en mekanism för att minska osäkerhet och underlätta handling genom att skapa en känsla av förutsägbara resultat (Luhmann 1979). I samband med att förtroende är förknippat med en viss grad av osäkerhet, innebär tillit också en implicit risk. Bäck (2011, 30) formulerar detta på följande vis: ”Den som litar på någon är tvungen att acceptera risken att bli besviken. Samtidigt gör alltså den som litar på någon en bedömning om den andres trovärdighet, även om denna bedömning inte alltid är medveten eller strategisk.” På grund av detta inkluderar förtroende två komponenter: förväntningar och vilja att vidta riskfyllda åtgärder utifrån förväntningarna (Kwon 2019).

En central distinktion inom socialt förtroende är skillnaden mellan generaliserat och partikulärt förtroende. Generaliserat förtroende fungerar som en sammanhållande kraft som binder samman människor med olika bakgrunder. Det innebär en övertygelse om att man kan lita på de flesta människor i samhället (Bäck 2011). Människor med högt generaliserat förtroende anser att människor, oavsett ekonomisk, etnisk eller religiös bakgrund, är pålitliga (Rothstein och Uslaner 2005). Partikulärt förtroende, däremot, är begränsat till specifika människor, ofta inom den egna demografiska gruppen. Detta partikulära förtroende riktas primärt mot människor som man känner personligen, som familj och nära vänner, och det sträcker sig sällan till främlingar (Bäck 2011; Rothstein och Uslaner 2005). I denna studie utgår vi från Bäck och Christensens (2016) conceptualisering av generaliserat förtroende som en moralisk värdering, baserad på gemensam identitet och normer. Generaliserat förtroende bygger således på en tillit till de ”generaliserade andra” och en övertygelse om att ”de flesta människor är pålitliga” (Bäck och Christensen 2016, 180).

Figur 1. Sociala kapitalets dimensioner.

FINLAND SOM FALL FÖR DEN AKTUELLA STUDIEN

Utifrån sett kan Finland, liksom de övriga nordiska länderna, framstå som en idealtyp av en homogen enhetsstat med få kulturella skillnader (Bäck och Karv 2020). Detta är en vanlig förklaring till den jämförelsevis höga nivån av generaliserat förtroende i dessa länder. Det höga förtroendet i de nordiska länderna har förklarats med den skandinaviska välfärdsmodellen (Rothstein 1998), den socioekonomiska jämlikheten (Rothstein och Uslaner 2005), samt den kulturella homogeniteten och de gemensamma normer (Zak och Knack 2001).

I jämförande studier av finsk- och svenskspråkiga i Finland lyfts ofta två saker fram (McRae 1999). Å ena sidan måste man ta i beaktande att Finland är ett konstitutionellt tvåspråkigt land med finska och svenska som nationalspråk. Å andra sidan, även om både finska och svenska har status som nationalspråk i Finland, existerar en asymmetri genom att endast en numerisk minoritet av finska medborgare, cirka 290 000 individer eller 5,2 procent av befolkningen, tillhör den svenskspråkiga minoriteten (Saarela 2021). Vidare bor ungefär 50 procent av den svenskspråkiga befolkningen i Finland i kommuner där svenska är majoritetsspråk och den andra hälften i kommuner där finska är majoritetsspråk (ibid.). Emellertid har andelen svenskspråkiga i Finland under en längre tid minskat och samtidigt identifierar sig fler svenskspråkiga som tvåspråkiga (Lindell 2021). Trots sitt relativt låga antal ses de svenskspråkiga i Finland som en privilegierad minoritet eftersom de åtnjuter en hög socioekonomisk och kulturell status (Liebkind 1995). I Finland har man historiskt sett strävat efter att säkra den svenskspråkiga befolkningsgruppens ställning genom specifika kulturella arrangemang och institutionella åtgärder. Dessa arrangemang understödjer att bibehålla den svenskspråkiga minoritetskulturen och den språkliga och sociala sammanhållningen (Bäck och Karv 2020; Sundback och Nyqvist 2010). Bäck och Karv (2020, 72) identifierar två faktorer som har stärkt de svenskspråkigas ställning jämfört med många andra minoriteter på följande sätt:

För det första har en hög grad av social integration och socioekonomisk jämlikhet mellan majoritetsbefolkningen och finlandssvenskarna, främjat av institutionella och juridiska arrangemang, varit avgörande för graden av förtroende mellan grupperna. För det andra är graden av mellanmänniskt förtroende högt inom båda språkgrupperna. För finlandssvenskarnas egen del har detta varit viktigt, i synnerhet för den inre enheten och den politiska och sociala mobiliseringen.

Följaktligen, trots att den svenskspråkiga befolkningsgruppen står inför liknande utmaningar som många andra minoriteter, såsom att bevara sin språkliga identitet och andra kulturella särdrag, åtnjuter svenskspråkiga i Finland fördelar i jämförelse med minoritetsgrupper i andra länder (Bäck och Karv 2020).

Denna fördel har dokumenterats i forskningen om den svenskspråkiga befolkningsgruppens höga sociala kapital och förtroende (Näsman m.fl. 2020; Surakka 2012). Förklaringen till det höga förtroendet har tillskrivits flera individuella, sociokulturella och samhällsliga faktorer (Sundback och Nyqvist 2010). På sociokulturell nivå betonas den starka samhörigheten inom den svenskspråkiga gruppen, liksom deras djupa förankring i nätverk och organisationer såsom familjerelationer, lokalsamhället och föreningslivet (Hyyppä och Mäki 2001; Sundback och Nyqvist 2010). Samhällsliga faktorer inkluderar gruppens relativt fåtaliga storlek och regionala fördelning, vilket underlättar skapandet av gemensamma normer och värderingar (Sundback och Nyqvist 2010). När en minoritet utgör en större andel i ett lokalsamhälle, kan detta likna effekterna av etnisk homogenitet, vilket stärker förtroendet inom gruppen. Detta stöds av forskning som visar att individer tenderar att organisera sig i homogena grupper baserade på gemensamma egenskaper (Paarlberg m.fl. 2018). Dessutom tenderar förtroendet att vara högt i mindre samhällen eftersom människor är relativt lika varandra och har större tendens att umgås mycket med varandra (Näsman m.fl. 2020). Vidare har det framhållits att den svenskspråkiga befolkningsgruppen i större utsträckning tenderar att bo kvar i sina födelseregioner och i traditionella finlandssvenska regioner, vilket kan främja skapandet av traditioner och starka nätverk (Finnäs 2010).

Finlandssvenskarna: Etnicitet och generaliserat förtroende

Den svenskspråkiga minoriteten i Finland har beskrivits som en historisk minoritet som skiljer sig från den finskspråkiga majoritetsbefolkningen i kulturella, politiska och språkliga aspekter (Allardt och Starck 1981). I synnerhet är det svenska språket en central identitetsmarkör för svenskspråkiga i Finland (Liebkind och Henning-Lindblom 2015). När språket utgör en grundläggande faktor för gruppidentifikation och en central del av identiteten inom en språkgrupp, kan detta fenomen anta egenskaper av en etnisk identitet. Detta kallas ”etnolingvistisk identitet”, som skiljer sig från andra sociala identiteter eftersom etnicitet relaterar till människors subjektiva uppfattningar om deras ursprung (ibid.). Dessa subjektiva uppfattningar om ett gemensamt ursprung gör etniska identiteter mycket beständiga och resulterar i en djup känsla av samhörighet (ibid.). Följaktligen utgår vi i denna studie från att språktillhörighet är en grundläggande etnokulturell markör, i likhet med till exempel religion, invandringsstatus eller hudfärg. Även

om språktillhörighet inte är lika uppenbar eller lätt identifierbar som hudfärg eller fysiska egenskaper, kan den ha lika betydande effekter (Hwang 2018). Det svenska språket är således ett fundamentalt karaktärsdrag för den svenska språkgruppen i Finland och ett karaktärsdrag för att identifiera människor som skiljer sig från majoriteten.

Forskning har visat att etnicitet är en central faktor för förtroende (Smith 2010; Uslaner 2002). I flera studier, bland annat i USA och Kanada, har det visats att etniska minoriteter tenderar att ha lägre nivåer av generaliserat förtroende jämfört med majoritetsbefolkningen (Hwang 2018; Smith 2010; Uslaner 2002). Skillnader i generaliserat förtroende mellan etniska grupper tillskrivs flera faktorer, inklusive historisk- och samtida diskriminering, lokala samhällskontexter och etnisk socialisering (Smith 2010). För det första förmodas medlemmar av etniska minoriteter ha lägre förtroende på grund av deras socioekonomiskt missgynnade position (Smith 2010). Denna upplevda orättvisa kan bidra till en känsla av social exkludering och därmed minska förtroendet för andra (Hwang 2018; Smith 2010). För det andra tyder forskningen på att grannskapskontexten påverkar generaliserat förtroende, genom att strukturell ojämlikhet resulterar i ojämlikheter i social organisering på lokal nivå, såsom i sociala nätverk eller frivilligorganisationer (Hwang 2018; Smith 2010). För det tredje kan den ökade misstron bland etniska minoriteter kopplas till etnisk socialisering, där föräldrar med etnisk tillhörighet, medvetet eller omedvetet, förbereder sina barn för diskriminering eller uppmuntrar dem att hålla sig på distans från medlemmar av ”utgrupper” (Smith 2010).

Hwang (2018) genomförde en studie av bland annat den franska minoritetens generaliserade förtroende i Kanada, vilket visade ett relativt lågt generaliserat förtroende hos denna grupp. Denna minoritet kan jämföras med den svenskspråkiga minoriteten i Finland, då båda grupperna har en lång historisk närvaro och en jämförbar sociokulturell status. Enligt Hwang (ibid.) har de fransktalande i Quebec på senare tid börjat uppleva problem med exkludering, och diskriminering. På liknande sätt, trots att den svenskspråkiga befolkningen i Finland kan utgöra ett undantag inom etnicitetsforskning och förtroende på grund av deras privilegierade samhällsposition, är det rimligt att anta att upplevelser av exkludering och diskriminering kopplade till etnokulturella markörer, såsom språk, kan ha en negativ inverkan på deras generaliserade förtroende.

Förutom teorier som förklarar hur etnicitet påverkar generaliserat förtroende, finns det även förklaringar relaterade till maktförhållanden och demokratiseringsprocesser. Enligt Wilkes och Wu (2018) tenderar demokratisering att öka förtroendet hos både minoriteter och majoriteter. En högre grad av demokratisering kan dock också förstärka förtroendeklyftor, där majoritetsgruppen gynnas eftersom dessa klyftor speglar de rådande maktförhållandena i samhället (ibid.). Den sociala mekanismen bakom detta kan förklaras av att tillit, som diskuterats, innebär en implicit risk. Makt har betydelse eftersom maktpositioner reglerar risk och ovisshet. Individer med en starkare maktposition tenderar att uppvisa högre tillitsnivåer, vilket förklaras av att de har en större kapacitet att hantera de negativa konsekvenserna ifall tillitsförhållandet skulle brista (ibid.). Således kan skillnader i nivån av förtroende mellan majoriteter och minoriteter spegla den relativa maktfördelningen inom samhällen.

Sammanfattningsvis visar tidigare studier att etnicitet är en avgörande faktor för generaliserat förtroende, där etniska minoriteter generellt sett uppvisar lägre nivåer av tillit, ofta som en följd av socioekonomiska- och kontextuella faktorer. Den svenskspråkiga befolkningen

i Finland utgör dock en avvikelse i detta sammanhang, då studier indikerar att denna minoritetsgrupp uppvisar högre nivåer av generaliserat förtroende jämfört med majoritetsbefolkningen (Surakka 2012). Att skillnaden i förtroendenivåer beror på språket understöds inte i forskningen, men språktillhörighet kan indikera sociokulturella skillnader baserade på interpersonella relationer och förhållandet till samhället (Sundback och Nyqvist 2010). Den svenskspråkiga befolkningen utgör samtidigt en etnisk minoritet som kan möta diskriminering på grund av olika etnokulturella markörer. Studier har visat att minoritetsspråk är under press och att möjligheterna till språklig mångfald minskar avsevärt i postmodernistiska, postkapitalistiska och globaliserade samhällen (Romaine 2007). Trender på detta syns även i Finland, där forskning visar att språkklimatet och språkrelationerna mellan svensk- och finskspråkiga har försämrats över tid (Lindell 2021). Samtidigt bör det beaktas att de två språkgrupperna i Finland har en lång historia av samexistens och språklig integration, vilket har reducerat tidigare sociala skillnader som kan ha berott på språkens olika samhällsstatus (Sundback och Nyqvist 2010). Mot denna bakgrund, och trots språkgruppernas kulturella, politiska och språkliga olikheter, kan vi därför inte förvänta oss att skillnaderna i generaliserat förtroende mellan grupperna är betydande. Följaktligen, i motsats till tidigare forskning, har vi följande förväntning:

H1: Det finns inga skillnader i generaliserat förtroende mellan svensk- och finskspråkiga i Finland.

VEM LITAR PÅ ANDRA? FAKTORER SOM FÖRKLARAR GENERALISERAT FÖRTROENDE

Innan vi fördjupar oss i diskussionen om de faktorer som förklarar generaliserat förtroende är det väsentligt att beakta några övergripande aspekter. För det första indikerar empirisk forskning att nivån av generaliserat förtroende förblir mycket stabil över tid (Uslaner 2002). För det andra ger studier om hur generaliserat förtroende skapas och utvecklas inga entydiga svar, vilket medför att debatten inom detta område fortfarande pågår. För det tredje kännetecknas forskningsfältet om generaliserat förtroende av en mångfald variabler som starkt korrelerar med förtroende, men som inte nödvändigtvis har ett direkt kausalt samband. Man kan särskilja två typer av faktorer som korrelerar med generaliserat förtroende: individuella socioekonomiska egenskaper hos individen samt kontextuella egenskaper hos det samhälle där individen lever (Alesina och Ferrara 2002).

Först och främst kan generaliserat förtroende vara relaterat till moraliska eller kulturella attityder (Uslaner 2002). Detta innebär att generaliserat förtroende kan ses som en personlig egenskap som, förutom att vara relaterad till individernas egenskaper och personlighetsdrag, även är kopplad till deras sociala och demografiska egenskaper såsom ålder, social status, kön, utbildning, inkomst och religion (Kwon 2019). Enligt denna synvinkel formas människors förmåga att lita på sina medmänniskor tidigt i barndomen och påverkas således inte av tillfälliga erfarenheter och individuella upplevelser (ibid.). Å andra sidan kan generaliserat förtroende baseras på tidigare erfarenheter (Alesina och Ferrara 2002). Enligt denna synvinkel kan männis-

kors förmåga att lita på medmänniskor påverkas av tidigare erfarenheter, såsom positiva sociala interaktioner med medlemmar från en annan grupp, vilket kan skapa förtroende för gruppen som helhet (ibid.).

Forskning har även förklarat generaliserat förtroende med socialt engagemang och interaktion via både formella och informella nätverk (Putnam 2000). Enligt detta perspektiv antas samhällets förmåga att skapa socialt kapital hos dess medborgare vara beroende av samhällets långsiktiga erfarenhet av social organisering (Rothstein och Stolle 2008). Med andra ord, människor utvecklar förtroendefulla attityder och beteenden genom aktivt deltagande i samhället, särskilt genom engagemang i frivilligorganisationer. Ytterligare ett annat perspektiv som har uppmärksamats är välfärdsstatens roll i skapandet av generaliserat förtroende (ibid.). Enligt detta synsätt påverkas generaliserat förtroende av kvaliteten på de politiska institutionerna. Stöd för detta påstående finns i empirisk forskning, där länder med mindre korrupta och mer rättvisa politiska system vanligtvis uppvisar högre nivåer av generaliserat förtroende (Bäck 2011). Om medborgarna uppfattar de styrande institutionerna som rättvisa, effektiva och opartiska tenderar de också att lita på att risken för att andra medborgare undkommer straff för bedrägliga eller olagliga handlingar är relativt låg, vilket leder till förtroendefulla attityder hos människor (Rothstein och Stolle 2008). Slutligen har det konstaterats att etnicitet och etnisk heterogenitet påverkar generaliserat förtroende (Kwon 2019; Smith 2010; Uslaner 2002).

Även om flera förklaringsfaktorer har etablerade vetenskapliga grunder, kommer de inte att utförligt behandlas eller analyseras i denna studie. Denna avgränsning beror i huvudsak på avsaknaden av betydande variation i samhällsförhållanden, såsom politiska institutioner och andra sociala strukturer, mellan språkgrupperna i Finland. De faktorer som kommer att undersökas i denna studie kan delas upp i två kategorier: socioekonomiska faktorer (kön, ålder, utbildning, inkomst och sysselsättning) samt kontextuella faktorer (kommunens språkförhållande och urbaniseringsgrad). De socioekonomiska faktorerna bygger på antagandet att socialisering, erfarenheter och resurser påverkar individens förmåga att känna tillit till andra. De kontextuella faktorerna utgår från antagandet att språkförhållanden (det vill säga om individen bor i kommuner med människor som är lika denne själv) och urbaniseringsgrad påverkar uppfattningar om gemensamma värderingar och normer, vilket i sin tur främjar förtroende hos individen. Med detta som utgångspunkt kan vi förvänta oss en likartad effekt av de socioekonomiska faktorerna för båda språkgrupperna.

H2: Individer med högre utbildningsnivå, högre inkomst och högre ålder uppvisar högre nivåer av generaliserat förtroende än individer med lägre utbildningsnivå, lägre inkomst och yngre ålder.

H3: Arbetslösa individer uppvisar lägre nivåer av generaliserat förtroende jämfört med yrkesverksamma individer.

Tidigare forskning tyder på att generaliserat förtroende kan påverkas av både samhällstorlek och graden av homogenitet inom samhället. Följaktligen förväntar vi oss att dessa kontextuella faktorer har en liknande inverkan på generaliserat förtroende inom båda språkgrupperna.

Hypotes 4: Individer som bor på landsbygden uppvisar högre nivåer av generaliserat förtroende än de som bor i tätorter och urbana områden.

Hypotes 5: Individer som bor i kommuner där deras eget språk är i majoritet uppvisar högre nivåer av generaliserat förtroende än de som bor i kommuner där deras eget språk är i minoritet.

DATAMATERIAL OCH METOD

I denna analys använder vi enkätdata insamlad år 2023 från Barometern, en online-panel för svenskspråkiga i Finland, samt enkätdata från Medborgaropinion, en online-panel för finskspråkiga i Finland. Panelerna administreras av Institutet för samhällsforskning vid Åbo Akademi och utgör en del av forskningsinfrastrukturen för allmän opinion (FIRIPO). Urvalet för svenskspråkiga består av 4410 svenskspråkiga respondenter medan urvalet för Medborgaropinion består av 3370 finskspråkiga respondenter.

Samtliga analyser i denna undersökning utförs med en viktning av data för kön, ålder, region (endast för den svenskspråkiga befolkningsgruppen) och utbildningsnivå för att vara representativa för de svensk- och finskspråkiga befolkningsgrupperna i Finland. Det viktade datamaterialet samt en jämförelse med den svensk- och finskspråkiga populationen i Finland presenteras i Tabell 1.

Tabell 1. Deskriptiv information för Barometerens och Medborgaropinions urval i jämförelse till den svensk- och finskspråkiga befolkningen i procentenheter.

	Barometern Svenskspråkiga	Statistikcentralen Svenskspråkiga	Medborgaropinion Finskspråkiga	Statistikcentralen Finskspråkiga
Kön				
Kvinna	48	50	47	51
Man	51	50	50	49
Ålder				
18–29	17	17	18	16
30–39	14	14	16	15
40–49	14	14	16	15
50–59	15	15	17	15
60–69	15	15	18	16
70–	25	26	15	23
Utbildningsnivå				
Grundskola	21	20	14	21
Andra stadiet	51	51	61	56
Högskola	27	29	25	23
Total	100	100	100	100
(N)	(4 410)	(225 815)	(3 370)	(3 917 920)

Tabellnot: Viktat antal (N) för enkäturvalen. De summerade procentandelarna når inte 100 procent på grund av förekomsten av saknade värden. Det totala antalet observationer i data för de svensk- och finskspråkiga totalpopulationerna avser befolkningen i åldern 18 och äldre. Data från Statistikcentralen, baserat på uppgifter från 2023, finns tillgängligt via Statistikcentralen. Utbildningsstatistiken är hämtad från Utbildningsförvaltningens statistiktjänst med data från 2022 och finns tillgänglig via Utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

Viktningen för kön, ålder och utbildning gör fördelningen av båda språkgrupperna relativt jämn och representativ för den svensk- och finskspråkiga befolkningen i Finland. Båda könen är väl företrädda, och nästan alla åldersgrupper är adekvat representerade, även om andelen personer över 70 år är något lägre i det finskspråkiga urvalet jämfört med befolkningen som helhet. För de finskspråkiga respondenterna är andelen med enbart grundutbildning lägre och andelen med utbildning på andra stadiet högre än för befolkningen som helhet. Dessa diskrepanser beaktas och kontrolleras i analysen samt diskuteras i relation till studiens begränsningar.

Variabler

Mätning av generaliserat förtroende genomförs med hjälp av följande fråga: ”Enligt din uppfattning, i vilken utsträckning går det att lita på människor i allmänhet? Svara på en skala från noll till tio (0–10), där noll indikerar att det inte går att lita på människor i allmänhet och tio indikerar att det går att lita på människor i allmänhet.” Oberoende variabler som inkluderas i analysen är:

- Kön: kvinna (referenskategori)/man.
- Ålder: kontinuerlig variabel 18–80 år.
- Utbildning: grundutbildning (referenskategori)/andra stadiet/tredje stadiet.
- Inkomst: låg inkomst <3000 euro (referenskategori)/medelinkomst: 3001–6000 euro/hög inkomst > 6001 euro per månad.
- Sysselsättning: yrkesverksam (referenskategori)/arbetslös/studerande/pensionär/övriga (beväring, föräldraledig, närstående vårdare, hemma).
- Urbaniseringsgrad: landsbygd (referenskategori)/tätort/urban.
- Kommunens språkförhållanden: enspråkigt svensk (referenskategori för svenskspråkiga)², enspråkigt finsk (referenskategori för finskspråkiga), tvåspråkig kommun med svenska som majoritetsspråk, tvåspråkig kommun med finska som majoritetsspråk.

RESULTAT

Inledningsvis görs en jämförelse av generaliserat förtroende i Finland mellan svensk- och finskspråkiga. I Tabell 2 redovisas medelvärdet av det generaliserade förtroendet på en skala från 0–10. Resultaten visar att båda grupperna har ett relativt högt generaliserat förtroende men att den finskspråkiga befolkningsgruppen uppvisar en något högre nivå jämfört med den svenskspråkiga befolkningsgruppen. Skillnaden är statistiskt signifikant. Resultatet motbevisar vår första hypotes om att det inte skulle finnas några skillnader mellan språkgrupperna. Resultatet är något oväntat och visar att den finskspråkiga befolkningen inte bara har kommit ikapp den svenskspråkiga gruppen i fråga om generaliserat förtroende, utan även överträffat dem.

Tabell 2. Generaliserat förtroende hos svensk- och finskspråkiga (0–10).

Språkgrupp	$\bar{x}$	95% KI	SD	N	<i>P</i>
Svenskspråkiga	6.85	6.79–6.91	1.89	4410	<.0001
Finskspråkiga	7.04	6.98–7.10	1.85	3361	

Tabellnot: Förkortningar, $\bar{x}$, medelvärde; KI, konfidensintervall; SD, standardavvikelse; N, observationer. Medelvärdesskillnaden har signifikantstestats med oberoende T-test.

Det finskspråkiga urvalet är inte helt representativt för den finskspråkiga befolkningen vad gäller ålder och utbildning (se Tabell 1). Vi har därför valt att jämföra nivån av generaliserat förtroende hos olika åldersgrupper och utbildningsnivåer för de finskspråkiga och jämföra dessa med de svenskspråkiga. Resultaten från dessa analyser återfinns i Tabell A1 i bilagan. Analysen indikerar att skillnaderna i generaliserat förtroende mellan de äldsta grupperna ($p = 0,065$) och mellan respondenter med lägst utbildning ($p = 0,473$) inte är statistiskt signifikanta. Däremot framträder signifikanta skillnader för andra grupper, bland respondenter i åldrarna 30–39, 50–59 och 60–69 år samt bland dem med utbildning på andra och tredje stadiet.

För att analysera vilka faktorer som förklarar generaliserat förtroende bland svensk- och finskspråkiga görs en linjär multivariat regressionsanalys. Resultaten från denna analys presenteras i Tabell 3. I modell 1 ingår enbart individuella socioekonomiska faktorer, medan modell 2 även inbegriper kontextuella faktorer.

Tabell 3. Faktorer som inverkar på generaliserat förtroende. Linjär regressionsanalys.

	Modell 1 Svenskspråkiga	Modell 2 Svenskspråkiga	Modell 1 Finskspråkiga	Modell 2 Finskspråkiga
Konstant	5.127*** (.162)	5.085*** (.186)	5.500*** (.168)	5.651*** (.194)
Man (ref. Kvinna)	-.271*** (.058)	-.265*** (.058)	-.136* (.064)	-.138* (.064)
Ålder	.016*** (.003)	.016*** (.003)	.020*** (.003)	.020*** (.003)
Utbildning (ref. Grundutbildning)				
Andra stadiet	.605*** (.080)	.589*** (.081)	.341*** (.097)	.336*** (.097)
Tredje stadiet	1.040*** (.093)	.996*** (.094)	.911*** (.113)	.904*** (.114)
Sysselsättning (ref. Sysselsatt)				
Arbetslös	-.989*** (.199)	-1.023*** (.200)	-.603*** (.142)	-.593*** (.142)
Studerande	.580*** (.123)	.531*** (.125)	.518*** (.119)	.512*** (.119)
Pensionär	.144 (.107)	.119 (.107)	-.082* (.106)	-.083 (.106)
Övrig	.160 (.228)	.174 (.228)	-.334 (.385)	-.347 (.385)

	Modell 1 Svenskspråkiga	Modell 2 Svenskspråkiga	Modell 1 Finskspråkiga	Modell 2 Finskspråkiga
Inkomst (ref. Låg inkomst <3000 €)				
Medelinkomst (3001–6000 €)	.385*** (.071)	.390*** (.071)	.298*** (.077)	.302*** (.077)
Höginkomst (>6001 €)	.769*** (.085)	.758*** (.085)	.620*** (.095)	.626*** (.095)
Urbaniseringsgrad (ref. Landsbygd)				
Tätort		.208* (.090)		-.191 (.128)
Urban		.249* (.101)		-.147 (.106)
Kommunens språkförhållande (ref. Enspråkig svensk)			(ref. Enspråkig finsk)	
Tvåspråkig med finska maj. språk		-.101 (.116)		.031 (.072)
Tvåspråkig med svenska maj. språk		-.085 (.109)		-1.294* (.533)
Enspråkig finsk		-.323* (.161)	Enspråkig svensk (n=2)	-1.611 (1.236)
R2 / Justerad R2	.091 / .089	.095 / .091	.091 / .088	.094 / .089
N	4066	4066	3053	3053

Tabellnot: Viktad analys har använts, medan antalet observationer (N) rapporteras som oviktat. Två olika datamaterial har använts men variablerna har kodats enligt samma mönster. I kategorin ”övrig” under sysselsättning ingår beväring och föräldraledig för de svenskspråkiga och beväring, föräldraledig, närståendevårdare och sköter hushållet hemma för de finskspråkiga. Referenskategorierna framgår i tabellen men notera att för kommunens språkförhållande används olika referensgrupper för svensk- och finskspråkiga så att en enspråkig kommun med det egna språket utgör referenskategori.

Analysen visar att det i stor utsträckning är samma variabler som förklarar nivån av generaliserat förtroende hos både svensk- och finskspråkiga. De individuella variablerna förblir statistiskt signifikanta även när de kontextuella variablerna på kommunnivå inkluderas i modellen.

För den svenskspråkiga befolkningsgruppen i modell 1 visar konstanten ett värde på 5.127 ($p < .001$), vilket indikerar den genomsnittliga nivån på den beroende variabeln (generaliserat förtroende) när alla andra variabler är på sin referensnivå. När vi kontrollerar för kön, tyder resultatet på att män har en signifikant lägre nivå av förtroende än kvinnor (som utgör referenskategori). Ålder har en positiv och signifikant effekt med en koefficient på 0.016 ($p < .001$), vilket innebär att med varje års ökning i ålder, ökar förtroendet med 0.016 enheter. Med andra ord, desto högre ålder desto högre nivå av generaliserat förtroende. Utbildning har också en signifikant effekt där personer med andra och tredje stadiets utbildning har högre förtroende jämfört med referensgruppen (grundutbildning). Arbetslösa har lägre förtroende än personer i yrkeslivet (som utgör referenskategori) medan studerande har högre förtroende. Pensionärer och andra grupper skiljer sig inte från de som är yrkesverksamma. Enligt samma mönster som utbildning har även en högre inkomst en positiv effekt på generaliserat förtroende. I modell 2 inkluderas urbaniseringsgrad och kommunens språkförhållande. Resultaten visar att boende i tätorter och urbana områden har högre generaliserat förtroende än de som bor på landsbygden. Boende i tvåspråkiga kommuner har lägre förtroende men dessa värden är inte signifikanta. Däremot har personer som bor i enspråkigt finska kommuner lägre förtroende än personer som bor i enspråkigt svenska kommuner (som utgör referenskategori).

För den finskspråkiga befolkningsgruppen i modell 1 visar konstanten 5.500 ($p < .001$). Även bland finskspråkiga har män en signifikant lägre nivå av generaliserat förtroende än kvinnor. Ålder har en positiv och signifikant effekt med en koefficient på 0.020 ($p < .001$). Utbildningseffekterna visar att personer med andra och tredje stadiets utbildning har högre förtroende jämfört med personer med grundutbildning. Även bland finskspråkiga har arbetslösa ett lägre generaliserat förtroende medan studerande har ett högre förtroende. Pensionärer har något lägre förtroende än yrkesverksamma (som utgör referenskategori). Medelinkomst- och höginkomsttagare har även de högre förtroende än låginkomsttagare. I modell 2 har urbaniseringsgrad ingen inverkan. När det gäller kommunens språkförhållande har personer som bor i en tvåspråkig kommun med svenska som majoritetsspråk lägre förtroende än de som bor i en enspråkigt finsk kommun (som utgör referenskategori). Det bör emellertid noteras att endast två respondenter bor i en enspråkigt svensk kommun och elva i en tvåspråkig kommun med svenska som majoritetsspråk, vilket begränsar resultatens generaliserbarhet.

Sammanfattningsvis har kön, ålder, utbildning, sysselsättning och inkomst en signifikant inverkan på nivån av generaliserat förtroende i båda språkgrupperna. Resultaten är likartade för båda språkgrupperna. Resultaten bekräftar därmed hypotes 2 om att högre utbildning, inkomst och ålder leder till högre generaliserat förtroende. Arbetslösa har lägre generaliserat förtroende i båda språkgrupperna, vilket bekräftar hypotes 3. Urbaniseringsgrad och kommunens språkförhållande förklarar mera av variationen i förtroende hos svenskspråkiga än hos finskspråkiga. För svenskspråkiga verkar det vara av betydelse i vilken typ av kommun man bor och överraskande nog är förtroendet högst hos dem som bor i urbana områden. Resultaten motsäger hypotes 4 om att förtroendet är högst på landsbygden. Huruvida kommunen är tvåspråkig har ingen inverkan på förtroendet hos svenskspråkiga men däremot om man som svenskspråkig bor i en

enspråkigt finsk kommun har man lägre förtroende. Språkförhållandena i kommunen inverkar också på de finskspråkigas förtroende då det är lägre hos de som bor i en tvåspråkig kommun med svenska som majoritetsspråk. Hypotes 5 om att individer som bor i kommuner där det egna språket är i majoritet får stöd även om resultatet inte är helt entydigt.

SLUTDISKUSSION

Syftet med denna artikel var att undersöka och jämföra nivån av generaliserat förtroende hos svensk- och finskspråkiga i Finland, samt att analysera hur socioekonomiska och kontextuella faktorer förklarar generaliserat förtroende.

Inledningsvis kan det konstateras att socioekonomiska faktorer har en inverkan på generaliserat förtroende. Dessa faktorer är nära sammankopplade, äldre individer har ofta genomfört en högre utbildning, vilket i sin tur kan leda till högre inkomst och bättre anställningsmöjligheter. En plats i arbetslivet ger dessutom en högre socioekonomisk status jämfört med att vara arbetslös. En högre socioekonomisk status ger i sin tur en grundläggande trygghet som sannolikt medför en mer positiv inställning till interaktioner med andra människor. Följaktligen kan dessa faktorer samverka för att påverka nivån av generaliserat förtroende. Dessa resultat stöder tidigare forskning inom området. Det faktum att förtroendet var högre i tätorter än på landet var överraskande och motsäger tidigare forskning. Traditionellt har man antagit att landsbygdsområden präglas av starkare social sammanhållning och därmed högre nivåer av generaliserat förtroende. Urbanisering och digitalisering kan dock ha utmanat dessa traditionella gemenskapsnormer, vilket i sin tur påverkar de sociala strukturerna i dessa områden. Samtidigt som en del lokalsamhällen kan uppleva social och ekonomisk marginalisering när tillgången till offentliga tjänster försämras har tätorterna blivit alltmer heterogena och inkluderande vilket kan påverka förtroendet. Det tycks också finnas ett samband mellan förtroende och majoritetsspråk i kommunen, där individer ofta har högre förtroende om deras eget språk är i majoritet. Svenskspråkiga i enspråkigt finska kommuner uppvisar generellt sett lägre nivåer av förtroende, vilket antyder att språkförhållanden spelar en betydande roll för generaliserat förtroende. Följaktligen bör slutsatser som dras om skillnader mellan språkgrupper inom samma kommuner eller regioner göras med försiktighet när de tillämpas på en hel befolkning. Dessutom kan regionala och nationella studier som analyserar svensk- och finskspråkiga grupper utan att ta hänsyn till den lokala kontexten förbise viktiga förklaringsfaktorer.

Våra resultat visar att finskspråkiga har högre generaliserat förtroende än svenskspråkiga och går därmed i motsatt riktning jämfört med tidigare forskning, som visat att svenskspråkiga har högre generaliserat förtroende än finskspråkiga. Trots att det generaliserade förtroendet bland svenskspråkiga har hållits på en stabil nivå och inte minskat (Eklund 2022), har de finskspråkiga nu ett högre generaliserat förtroende än svenskspråkiga. En möjlig tolkning till skillnaderna i förtroende är att samhällets demokratisering har utjämnat skillnaderna mellan svensk- och finskspråkiga och att majoritetens ställning gynnas i högre grad (Wilkes och Wu 2018). En minskad relevans för det svenska språket i det finländska samhället, försämrade språkförhållanden och det ansträngda språkklimatet (Lindell 2021; Sundback och Nyqvist

2010), kan eventuellt också ha lett till att skillnaderna mellan de två språkgrupperna i Finland har minskat när det gäller generaliserat förtroende. Nivån av generaliserat förtroende skulle därmed kunna återspegla de rådande maktpositionerna inom samhället (Wilkes och Wu 2018). En annan möjlig förklaring kan vara att de sociokulturella skillnaderna mellan språkgrupperna i Finland har överskattats. Det är möjligt att svensk- och finskspråkiga inte skiljer sig nämnvärt på individnivå, oavsett om de tillhör minoritet eller majoritet. Empirisk forskning ger inte stöd för att de två språkgrupperna i Finland har fundamentalt olika förutsättningar att skapa förtroende. Historiskt sett har svensk- och finskspråkiga samexisterat och språkblandningen mellan grupperna har sannolikt minskat tidigare sociala skillnader som kan ha uppstått till följd av språkens skilda samhällsstatus. Svenskans roll har minskat i takt med att ”murarna” mellan det svenska och det finska alltmer försvunnit (Sundback och Nyqvist 2010).

I takt med att Finland blir alltmer integrerat i en global verklighet har det svenska språkets betydelse gradvis minskat i relevans (Sundback och Nyqvist 2010). I en flerspråkig kontext kan betydelsen av språkgruppsidentifikation öka och bli mer betydelsefull för individers identitet samt för deras sociala inkludering i närsamhället. Som en konsekvens kan språket bli en sammanhållande faktor och bidra till en stark sammanhållning inom den svenskspråkiga befolkningen i Finland. Detsamma verkar gälla även för finskspråkiga. Det generaliserade förtroendet tenderar att vara högre i kommuner där det egna språket har en stark position. Å ena sidan upplever svenskspråkiga i Finland, som en språkminoritet, en hög socioekonomisk och kulturell status, och deras ställning har tryggats genom specifika kulturella lösningar. Detta fenomen är tydligt reflekterat i den höga nivån av generaliserat förtroende hos den svenskspråkiga befolkningsgruppen. Å andra sidan utmanas denna ställning när det kommer till att bevara den språkliga statusen och de kulturella särdragen. Trots att det generaliserade förtroendet har hållits stabilt, har det inte ökat i samma takt som hos den finskspråkiga befolkningsgruppen. Högre utbildningsnivå, ekonomisk och social stabilitet samt välfungerande samhälleliga institutioner tenderar att bidra till ett högt generaliserat förtroende. I detta avseende är det ökade förtroendet bland finskspråkiga kanske inte förvånande, även om skillnaden mellan språkgrupperna väcker frågor. En central fråga som uppstår är om dessa resultat kan tolkas som tidiga varningssignaler för minskad socialisering, minskad social delaktighet eller ökad upplevelse av diskriminering hos den svenskspråkiga befolkningen i det bredare finländska samhället. Vidare bör vi överväga huruvida utvecklingen kan leda till en situation där språkgrupperna primärt engagerar sig i aktiviteter inom den egna gruppen och där förtroendet inte sträcker sig utanför den egna kretsen.

Denna potentiella utveckling kräver vidare reflektion och forskning för att förstå dess långsiktiga konsekvenser för samhällssammanhållningen och dynamiken inom det finländska samhället. Den rådande säkerhetspolitiska situationen och samhällets beredskap inför kriser kan också ha betydande inverkan på svenskans ställning och på relationerna mellan de två språkgrupperna. I krissituationer, särskilt med bakgrund av säkerhetspolitiska hot, tenderar människor samlas kring nationella symboler och gemensamma identiteter. För den svenskspråkiga befolkningen kan förtroendet påverkas negativt om deras språkliga och kulturella behov upplevs som åsidosatta, vilket kan leda till känslor av exkludering från krisberedskapen. Samtidigt kan finskspråkiga uppleva en stärkt gemenskap och ökat förtroende för statens krishantering. Detta kan riskera att fördjupa skillnaderna i förtroende mellan språkgrupperna.

FÖRSLAG TILL FRAMTIDA FORSKNING

Denna studie har bidragit till kunskap om generaliserat förtroende inom majoritets- och minoritetskontexter, med särskilt fokus på en etablerad etnisk minoritet. Dessa resultat öppnar upp för intressanta forskningsfrågor, exempelvis om det ännu finns belägg för de ”socialt kapitalstarka” svenskspråkiga i Finland eller om det finns tecken på förändring. Uppföljande studier som undersöker socialt kapital i dessa grupper kan belysa den långsiktiga utvecklingen av språkliga och sociala dynamiker samt hur förtroendet inom och mellan språkgrupperna utvecklas. Emellertid har denna studie vissa begränsningar som bör tas i beaktande. För det första, även om skillnaderna i nivåer av generaliserat förtroende är statistiskt signifikanta är de relativt små och deras praktiska betydelse bör därför inte överskattas. För det andra försvårar användningen av två olika datamaterial möjligheten att entydigt fastställa orsakerna till de observerade skillnaderna i generaliserat förtroende. De två datamaterialen möjliggör dock analyser tack vare det stora antalet observationer från båda befolkningsgrupperna, vilket tillåter generaliseringar till resten av populationen. För att uppnå en mer robust analys av skillnaderna kunde framtida forskning dra nytta av mer avancerade statistiska metoder, såsom matchningsanalys (*treatment effect analysis*), för att bättre isolera effekter som kan bero på populationskillnader snarare än individuella egenskaper. För det tredje antyder de låga förklaringsgraderna i regressionsmodellerna för båda språkgrupperna att det finns faktorer som inte fångas upp av de nuvarande modellerna. Även om vi endast kan spekulera kring vilka ytterligare faktorer som kan förklara skillnaderna i förtroende, är det sannolikt att många av dessa återfinns på samhällsnivå. Förändrade samhällsnormer, till exempel till följd av ökad mångfald och upplevd diskriminering, kan påverka politiska och sociala värderingar. Andra faktorer såsom samhällets nuvarande krismodus, begränsad tillgång till offentliga tjänster, ökade ekonomiska klyftor och ökad samhällspolarisering kan också påverka förtroendet. För det fjärde är det inte möjligt att uttala sig om förändringar i generaliserat förtroende över tid eftersom detta är en tvärsnittsstudie. Tidigare forskning tyder dock på att generaliserat förtroende är relativt stabilt och förändras långsamt. Framtida longitudinella studier skulle därför vara värdefulla för att fördjupa förståelsen av utvecklingen av förtroende inom olika språkgrupper över tid.

REFERENSER

1. I denna artikel avses med en etablerad etnisk minoritet en minoritet som har en långvarig historisk anknytning till landet och som har utvecklat en distinkt identitet och kultur. Dessa grupper har ofta etablerade institutioner och organisationer som representerar deras intressen.
2. För referenskategori för enspråkigt svenska kommuner inkluderas alla enbart svenskspråkiga kommuner enligt Statistikcentralens klassificering, vilket omfattar 16 åländska kommuner: Brändö, Eckerö, Finström, Föglö, Geta, Hammarland, Jomala, Kumlinge, Kökar, Lemland, Lumparland, Mariehamn, Saltvik, Sottunga, Sund och Vårdö.

FORSKNINGSFINANSIERING

Studien genomfördes med hjälp av stöd från projektet “Ett polariserat samhällsklimat i Svenskfinland? – omfattning, orsaker och lösningar” finansierat av Svenska litteratursällskapet och projektet “Den finlandssvenska medborgarpanelen Barometern” finansierat av Svenska kulturfonden.

KÄLLOR

- Alesina, A. och La Ferrara, E. 2002. Who trusts others? *Journal of Public Economics* 85:2, 207–234.
[https://doi.org/10.1016/S0047-2727\(01\)00084-6](https://doi.org/10.1016/S0047-2727(01)00084-6)
- Allardt, E. och Starck, C. 1981. *Språkgränser och samhällsstruktur: Finlandssvenskarna i ett jämförande perspektiv*. Stockholm: AWE/Geber.
- Barber, B. 1983. *The logic and limit of trust*. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.
- Bäck, M. 2011. *Socialt kapital och politiskt deltagande i Europa*. Åbo: Åbo Akademi förlag.
- Bäck, M. och Christensen, H. S. 2016. When trust matters—a multilevel analysis of the effect of generalized trust on political participation in 25 European democracies. *Journal of Civil Society* 12:2, 178–197. <https://doi.org/10.1080/17448689.2016.1176730>
- Bäck, M. och Karv, T. 2020. Mellanmänskligt förtroende och åsikter om finlandssvenskar och det svenska språkets ställning i Finland. I S. Himmelroos, och K. Strandberg (red.), *Ur majoritetens perspektiv: Opinionsen om det svenska i Finland*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland, 66–82.
- Eklund, J. 2022. *Vem litar finlandssvenskarna på? En jämförelse av det sociala förtroendet hos svensk- och finskspråkiga i Finland*. Magisteravhandling, Åbo Akademi.
- Finnäs, F. 2010. Befolkningsutvecklingen i Svenskfinland, i Sundback, S. och Nyqvist, F. (red.), *Det finlandssvenska sociala kapitalet: Fakta och fiktion*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland, 29–44.
- Hyypä, M. T. och Mäki, J. 2001. Why do Swedish-speaking Finns have longer active life? An area for social capital research. *Health Promotion International* 16:1, 55–64.
<https://doi.org/10.1093/heapro/16.1.55>
- Hwang, M. 2018. Do minorities trust less? Understanding differences in social trust among Canada's major ethno-racial groups. *American Review of Canadian Studies* 48:3, 297–313.
<https://doi.org/10.1080/02722011.2018.1497674>
- Kawachi, I., Subramanian, S.V., och Kim, D. 2008. *Social capital and health*. New York, NY: Springer.
- Kwon, O. Y. 2019. *Social trust and economic development: The case of South Korea*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- Liebkind, K. 1995. Some problems in the theory and application of cultural pluralism: The complexity of ethnic identity. I Pentikäinen, J., och Hiltunen, M. (red.). *Cultural minorities in Finland: An overview towards cultural policy (2. rev. ed.)*. Helsingfors: Publications of the Finnish National Commission for UNESCO, 66, 28–47.
- Liebkind, K. och Henning-Lindblom, A. 2015. Identitet och etnicitet - och språk? I M. Tandefelt (red.),

- Gruppspråk, samspråk, två språk: svenskan i Finland - i dag och i går* 1:2, Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland, 183–200.
- Lindell, M. 2021. *Språkbarometern 2020*. Helsingfors: Justitieministeriet.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-852-3>
- Luhmann, N. 1979. *Trust and power*. Wiley.
- McRae, K. D. 1999. *Conflict and Compromise in Multilingual Societies: Finland*. Waterloo, Canada: Wilfrid Laurier University Press.
- Näsman, M., Nyqvist, F., Lindell, M., Nygård, M. och Björklund, S. 2020. Vem kan man lita på? Förändringar i politiskt, institutionellt och socialt förtroende bland äldre i Österbotten. *Politiikka*, 62:4, 354–378. <https://doi.org/10.37452/politiikka.91037>
- Paarlberg, L., Hoyman, M. och McCall, J. 2018. Heterogeneity, income inequality, and social capital. A new perspective. *Social Science Quarterly* 99:2, 699–710. <https://doi.org/10.1111/ssqu.12454>
- Putnam, R. D. 2000. *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York, NY: Simon & Schuster.
- Romaine, S. 2007. Preserving endangered languages. *Language and Linguistics Compass*, 1:1–2, 115–132. <https://doi.org/10.1111/j.1749-818X.2007.00004.x>
- Rothstein, B. 1998. Varifrån kommer det sociala kapitalet? *Socialvetenskaplig tidskrift* 5:2–3, 164–171. <https://doi.org/10.3384/SVT.1998.5.2-3.2927>
- Rothstein, B. 2003. *Sociala fällor och tillitens problem*. Stockholm: SNS förlag.
- Rothstein, B. och Stolle, D. 2008. The state and social capital: An institutional theory of generalized trust. *Comparative Politics* 40:4, 441–459. <https://doi.org/10.5129/001041508X12911362383354>
- Rothstein, B. och Uslaner, E. M. 2005. All for all: Equality, corruption, and social trust. *World Politics* 58:1, 41–72. <https://doi.org/10.1353/wp.2006.0022>
- Saarela, J. 2021. *Finlandssvenskarna 2021 - en statistisk rapport*. Helsingfors: Svenska Finlands Folkting.
- Smith, S. S. 2010. Race and trust. *Annual Review of Sociology* 36, 453–475.
<https://doi.org/10.1146/annurev.soc.012809.102526>
- Sundback, S. och Nyqvist, F. 2010. *Det finlandssvenska sociala kapitalet: Fakta och fiktion*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.
- Surakka, J. 2012. Social tillit bland de svenskspråkiga och finskspråkiga i Östra Nyland och Österbotten. I Surakka, J. och Hyypä, M. T. (red.). *Social Delaktighet*. Helsingfors: Arcada, 29–36
- Uslaner, E. M. 2002. *The moral foundations of trust*. Cambridge: Cambridge University Press.
<https://doi.org/10.1017/CBO9780511614934>
- Welch, M. R., Rivera, R. E. N., Conway, B. P., Yonkoski, J., Lupton, P. M. och Giancola, R. 2005. Determinants and consequences of social trust. *Sociological Inquiry* 75:4, 453–473.
<https://doi.org/10.1111/j.1475-682X.2005.00132.x>
- Wilkes, R., och Wu, C. 2018. Ethnicity, democracy, trust: A majority-minority approach. *Social Forces* 97:1, 465–494. <https://doi.org/10.1093/SF/SOY027>
- Yamagishi, T. och Yamagishi, M. 1994. Trust and commitment in the United States and Japan. *Motivation and Emotion* 18:2, 129–166. <https://doi.org/10.1007/BF02249397>
- Zak, P. J. och Knack, S. 2001. Trust and growth. *The Economic Journal* 111:470, 295–321.
<https://doi.org/10.1111/1468-0297.00609>

FÖRFATTARUPPGIFTER

JESPER EKLUND

PM, Doktorand

Fakulteten för samhällsvetenskaper, ekonomi och juridik, statskunskap

Åbo Akademi

Strandgatan 2, Vasa, 65100

jesper.m eklund@abo.fi

<https://orcid.org/0009-0004-1355-6080>

MARINA LINDELL

PD, Akademiforskare vid Institutet för samhällsforskning

Fakulteten för samhällsvetenskaper, ekonomi och juridik, statskunskap

Åbo Akademi

Strandgatan 2, Vasa, 65100

marina.lindell@abo.fi

<https://orcid.org/0000-0002-6353-1525>

BILAGA*Tabell A1. Jämförelse av generaliserat förtroende mellan svensk- och finskspråkiga i olika ålders- och utbildningsgrupper.*

	Svenskspråkiga			Finskspråkiga			P
	$\bar{x}$	SD	N	$\bar{x}$	SD	N	
Ålder							
18–29	6.63	1.80	706	6.77	1.91	582	.177
30–39	6.63	1.90	604	6.89	1.92	529	.022
40–49	6.86	1.91	585	6.99	1.92	528	.258
50–59	6.93	1.93	649	7.17	1.76	553	.025
60–69	6.78	1.96	659	7.21	1.61	586	<.001
70–	7.12	1.83	706	7.32	1.91	510	.065
Utbildningsgrad							
Grundutbildning	6.37	2.18	914	6.46	2.17	449	.473
Andra stadiet	6.78	1.80	2202	6.95	1.85	2022	.002
Tredje stadiet	7.36	1.67	1184	7.58	1.53	835	.003

Tabellnot: Förkortningar, $\bar{x}$, medelvärde; SD, standardavvikelse; N, observationer. Medelvärdesskillnaden har signifikanstestats med oberoende T-test.